

Što za ovu zemlju znači pulski sajam književnosti

Kad se Sa(n)jam knjige u Istri uskoro zatvori, hrvatska kultura će se iznova suočiti s pitanjem odnosa prema knjizi i publici

Kada neka manifestacija dosegne svoje 21. izdanje, što se upravo dogodilo književnom okupljanju lucidno nazvanom Sa(n)jam knjige u Istri, jasno je kako ga možemo početi promatrati kroz prizmu fenomena dugog trajanja. Taj zaključak posebno dolazi do izražaja znamo li kako se održava u Puli, prostoru pretplaćenom na diskontinuitete i društvene lomove.

Taj nekoć svjetski grad, o

PIŠE DRAGAN MARKOVINA

POVJESNIČAR I PUBLICIST

čijem kozmopolitizmu pored Arene i antičke baštine, najbolje svjedoče staro mornaričko groblje i čitav niz starih vila i institucionalnih građevina, odavno se, po okončanju Drugog svjetskog rata, pretvorio u melankolično i napušteno mjesto, koje teško nadilazi vlastitu demografsku i emocionalnu traumu.

U svemu tome, pulski književni sajam ispostavio se praktično kao jedina institucija koja tom gradu vraća notu kozmopolitizma i istinskog

značaja, što postaje dodatno naglašeno činjenicom da se događa početkom prosinca, dugo po okončanju sezone.

Kulturna činjenica

Taj moment s jedne strane omogućuje piscima da u punom smislu riječi upoznaju Pulu i njen stvarni život, dok s druge strane, lokalnom stanovništvu olakšava komunikaciju sa svijetom koji ne posjećuje Pulu s namjerom da se u njoj turistički odmori nego iz stvarnog interesa za grad i prostor u kojem se nalazi. Navedeni zaključci o kozmopolitskom karakteru institucije dodatno su naglašeni kroz naslovne teme sajma, jednako kao kroz gostujuće autore. Imamo li u vidu kako je ove godine naslovna tema sajma Otok-geto-azil, koja se savršeno uklapa u sumorni svijet čija je stvarnost omeđena Lampedusom i bodljikavim žicama koje svako malo niču na europskim granicama, ali i činjenicu da su nakon Claudija Magrisa, Umberta Ecca i brojnih vrhunskih intelektualaca iz prethodnih godina, ove godine pored ozbiljnih autora s prostora bivše Jugoslavije, gosti sajma Erri De Luca, Ece Temelkuran, Joachim Sartorius i brojni drugi, jasno je kako Sajam knjiga nadilazi lokalne okvire i predstavlja ozbiljnu kulturnu činjenicu.

Ključni momenti

Ili, kao što je u uvodnom eseju kataloga napisala Anne-Kathrin Godéc: "U ovom trenutku najaktualnije vijesti, bilo da dolaze iz arapskog svijeta preko mora, bilo s hrvatskih, srpskih ili slovenskih granica na kojima se dnevno skuplja više tisuća izbjeglica, s otoka i obala Mediterana ili s kriznog 'otoka' Ukrajine, zahtijevaju ozbiljni javni dijalog, nove pozicije i vizije europske odgovornosti".

Teško je i nepravедno iz čitavog niza kvalitetnih naslova

izdvajati ključne momente Sajma, no u publicističkom ne možemo zaobići iscrpnu studiju o Poletu, autora Željka Krušelja, koja je premijerno predstavljena na sajmu. Važnost ove knjige, jednako kao u slučaju prošle godine na sajmu predstavljene studije Borisa Pavelića o Feralu, ne iscrpljuje se tek u kvalitetnoj, čak i znanstvenoj obradi naslovne teme.

Temeljna vrijednost ovog izdanja odnosi se na činjenicu da se njime popunjava ozbiljna rupa u hrvatskoj historiografiji koja je propustila ozbiljno analizirati posljednja dva desetljeća socijalizma, ali i brojne pop-kulturne i medijske fenomene koji su presudno obilježili ovo društvo. S druge pak strane, veseli činjenica da se jedan od glavnih junaka knjige o Poletu, Pero Kvesić, konačno vratio u kulturnu javnost, objavivši drugu knjigu u dvije godine.

Ovaj put riječ je o knjizi "Pero Kvesić pisac prostih priča: nedodirnuti ljubavnice i nezaboravna tucanja", koja funkcionira kao savršeni i talentirano napisani antipod društvenom povratku konzervativizma.

U konačnici, u žanru stripa, premijerno predstavljanje Alema Čurina i njegova "Lista vode: Atlantida", konačno je otvorilo mogućnost da se šira javnost upozna s radom

ovog istinskog i samozatajnog umjetnika. No, koliko god sva ova izdanja i gostovanja svjedočila o aktualnosti sajma, njegov emotivni vrhunac odnosi se na prikazivanje dokumentarnog filma Ines Pletikos o Sergiju Endrigu.

Odnos prema knjizi

Ovo tvrdimo ponajprije iz razloga što komuniciranje ovog filma s publikom u Puli s jedne strane naglašava moralnu odgovornost zajednice, dok joj s druge omogućava suočavanje sa samom sobom. Što je moment koji bolno izostaje na nacionalnoj razini, imajući u vidu brojne povijesne traume hrvatskog društva. Kad se Sa(n)jam knjige u Istri uskoro zatvori, hrvatska kultura će se iznova suočiti s pitanjem odnosa prema knjizi i književnoj publici. Iako će odgovor na to pitanje umnogome usmjeriti intelektualni i civilizacijski razvoj društva, razumno je sumnjati kako ta činjenica još uvijek nije dovoljno osviještena na način da bi pokrenula širu društvenu akciju. Sajmovi poput pulskog mogu u tom smislu pokazati smjer kojim bi komunikacija između publike i pisaca mogla ići. Što se pak same Pule tiče, ona će uroniti u još jednu zimu, ispunjenu prazninom grada rijetkim prolaznicima i teškim povijesnim nasljedem koje će pratiti još barem nekoliko generacija. ■

Sajam se održava u secesijskom Domu branitelja